

Tiedote 28.3.2022

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen tila -hanke kartoitti päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta. Tietoa saatiin yli sadasta hankkeesta tai käytännöstä, joista suurin osa käsitteli demokratiakasvatusta.

Hyviä käytänteitä löytyi netin hankekaivuun sekä saatujen vinkkausten avulla ja niistä muotoiltiin haastatteluihin pohjautuvia tarinoita. Mukaan saatiin suomen-, ruotsin- ja pohjoissaamenkielisiä hanke-esimerkkejä. Myös esimerkkejä hyvistä kuurojen ja viittomakieltä käyttävien lasten ja nuorten arjesta etsittiin, mutta niitä ei löytynyt.

Hankkeista ja hyvistä käytänteistä koottiin yhteensä 34 tarinaa demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksesta, jotka on julkaistu [Opetushallituksen verkkosivuilla](#) suomeksi, ruotsiksi ja pohjoissaamen kielellä. Mukana on myös viittomakielinen esittely aiheesta.

Myönteisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että esimerkeissä näkyi ymmärrys siitä, ettei demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa tavoitella vain lasten ja nuorten kompetenssien kasvua vaan myös yhteiskunnan, instituutioiden ja yhteisöjen kasvua, muutosta ja oppimista.

Monissa demokratiakasvatuksen hankkeissa nousivat esiin kaikkien lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuudet, mutta myös edustuksellisuus sekä vuorovaikutus päättäjien kanssa. Useissa hanke-esimerkeissä pyrittiin aikaansaamaan muutosta yhteisössä tai laajemmin yhteiskunnassa.

Ihmisoikeuskasvatushankkeissa nousivat esiin niin tiedon lisääminen, huomion kiinnittäminen kasvatus- ja oppimisympäristöjen ihmisoikeuksia kunnioittavaan toimintakulttuuriin kuin lasten ja nuorten voimaantumista edistävää ihmisoikeuksien toteuttaminenkin. Esimerkit toivat hyvin esille YK:n ihmisoikeuskasvatuksen julistuksen kriteereitä.

Huolta herättävänä havaintona tunnistettiin, että toiminta oli usein yksittäisten motivoituneiden kasvattajien varassa, eikä se siten tavoita kaikkia yhteisön lapsia ja nuoria. Toiminta on haavoittuvaa, jos demokratia, ihmisoikeudet ja oikeus tulla kuulluksi eivät nivoudu organisaation toimintaan kokonaisvaltaisesti, pitkäjänteisesti ja kehittyen. Samalla on syytä tunnistaa aktiivisten ja motivoituneiden kasvattajien työn arvo ja pohtia, miten heidän työtään voidaan tukea ja vakiinnuttaa osaksi organisaatioiden toimintaa.

Hanke toteutettiin osana oikeusministeriön koordinoimaa [Kansallista demokratiaohjelmaa](#), opetus- ja kulttuuriministeriön [Oikeus oppia -ohjelmaa](#) sekä [Demokratia ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmän](#) työtä.

Hankkeen toteuttajat: Nuorisotutkimusseura ry., päävastuullisena asiantuntijana erikoistutkija, FT Anu Gretschel. Osatoteuttajina Suomen nuorisotalon kattojärjestö

Allianssi ja osaamiskeskustoimija Koordinaatti, Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Hankkeen kielinä käytettiin suomen lisäksi viittomakieltä, ruotsia ja pohjoissaamea.

Lisätietoa hankkeesta: [Nuorisotutkimusverkoston sivuilla](#), sekä [#demokratiakasvatus](#) [#ihmisoikeuskasvatus](#) [#Demokratia2025](#) [#Ihmisoikeudet](#) [#Oikeusoppia](#)

Yhteystiedot:

Erikoistutkija, FT Anu Gretschel, Nuorisotutkimusverkosto
anu.gretschel@nuorisotutkimus.fi, p. 040 516 9189